

Program Łączności Społeczności Dom-Szkoła (HSCL): Irlandia

KONTEKST

Program HSCL jest realizowany w ramach planu działania na rzecz równych szans w szkołach (ang. Delivering Equality of Opportunity in Schools, DEIS)¹, realizowanego przez irlandzkie Ministerstwo Edukacji i Umiejętności w celu włączenia edukacyjnego. Wszystkie szkoły miejskie i ponadpodstawowe realizujące DEIS są obecnie objęte programem HSCL, w który zaangażowanych jest 528 szkół. Ministerstwo Edukacji i Umiejętności tworzy pełnoetatowe stanowiska HSCL w uczestniczących szkołach lub szkoły są łączone w klastry, w ramach których funkcjonuje wspólne stanowisko HSCL.

Wykwalifikowany nauczyciel z uczestniczącej szkoły (lub klastra) zostaje wyznaczony jako pełnoetatowy koordynator HSCL na okres pięciu lat. Co pięć lat musi nastąpić zmiana personalna na stanowisku koordynatora HSCL, które zajmują kwalifikujący się pracownicy szkoły lub szkół. W ten sposób wszyscy kwalifikujący się nauczyciele mają możliwość zgłoszenia swojej kandydatury na stanowisko koordynatorów HSCL, dzięki czemu zyskują u źródła rozeznanie i doświadczenie w kwestii nierównych szans edukacyjnych. Ponadto po pięciu latach pełnienia funkcji koordynatora HSCL nauczyciel wraca do klasy bogatszy o doświadczenia i wiedzę w kwestii nierównych szans edukacyjnych. Te wszystkie działania mają na celu poprawę wyników w nauce dzieci z grup w niekorzystnej sytuacji.

Koszt związany z zastępstwem dla nauczyciela w szkole pokrywa Ministerstwo Edukacji i Umiejętności. Koordynator HSCL odgrywa kluczową rolę we wspieraniu

¹ Program DEIS koncentruje się na zaspokajaniu i hierarchizacji potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży należących do społeczności w niekorzystnej sytuacji – od przedszkola do kształcenia średniego (osoby w wieku 3–18 lat) – w ramach programu na rzecz wsparcia szkół, który obejmuje zestaw interwencji, w tym wsparcie na terenie szkoły i poza nią.

Wsparcie to obejmuje: zaawansowane pomoce naukowe w szkołach, które mają do czynienia z największymi grupami w niekorzystnej sytuacji, dodatkowe zasoby finansowe dla wszystkich szkół realizujących program DEIS, dostęp do wsparcia w zakresie umiejętności czytania i pisanie oraz umiejętności rozumowania matematycznego, wsparcie w zakresie programu nauczania, wsparcie w zakresie planowania i doskonalenia zawodowego, programy przechodzenia ze szkoły podstawowej do szkoły ponadpodstawowej oraz programy dostępu do szkolnictwa wyższego. Ponadto program na rzecz wsparcia szkół obejmuje dwie istotne interwencje – program HSCL i program na rzecz ukończenia szkoły (ang. School Completion Programme, SCP).

rozwoju, realizacji, oceny i przeglądu planu działania DEIS danej szkoły, szczególnie jeżeli chodzi o promowanie zaangażowania rodziców.

Program HSCL jest zarządzany przez Agencję ds. Dzieci i Rodziny (Tusla) – specjalną agencję państwową odpowiedzialną za poprawę dobrostanu i wyników dzieci – w ramach zintegrowanego świadczenia usług przez Wydział Opieki Edukacyjnej (Educational Welfare Services, EWS)². Za zarządzanie programem HSCL, jego opracowanie i kierowanie nim zgodnie z polityką Ministerstwa Edukacji i Umiejętności odpowiadają trzej kierownicy wyższego szczebla – oddelegowani nauczyciele zatrudnieni przez agencję Tusla. Tworzą oni zespół kadry kierowniczej wyższego szczebla, który zapewnia mentoring, wytyczne i porady na rzecz szkół i ich koordynatorów HSCL w zakresie realizacji programu HSCL na szczeblu lokalnym i krajowym.

1. Potrzeby i problemy, na które odpowiada program

- Frekwencja, uczestnictwo i kontynuacja nauki
- Wsparcie rodziny w kwestiach związanych z edukacją
- Wzmocnienie pozycji rodziców, tak aby mogli wspierać edukację swoich dzieci
- Zaangażowanie rodziców w rozwój stosownej polityki szkoły
- Łączność z innymi służbami wsparcia rodziny działającymi na rzecz danej społeczności
- Zachęcanie dyrektora i nauczycieli do współpracy z rodzicami i służbami społecznymi.

² EWS realizuje zarówno program HSCL, jak i program SCP, świadcząc skuteczne usługi w ramach odpowiednich interwencji na rzecz dzieci, które mają trudności w zakresie frekwencji szkolnej, uczestnictwa w edukacji i kontynuacji nauki. EWS współpracuje bezpośrednio z Ministerstwem Edukacji i Umiejętności w celu wsparcia i konsolidacji pracy szkół uczestniczących w programie DEIS dla zapewnienia maksymalnego uczestnictwa dzieci w systemie kształcenia.

2. Poziom interwencji

- Model programu HSCL zakłada działania zapobiegawcze i wczesną interwencję i jest skierowany do dzieci, w przypadku których ryzyko niedostosowania się do systemu kształcenia jest najwyższe.

3. Intensywność interwencji

- Intensywność wsparcia oferowanego uczniom wzrasta wraz ze wzrostem takiej potrzeby – wsparcie zapobiegawcze i uniwersalne jest oferowane wszystkim uczestnikom, wsparcie ukierunkowane oferowane jest wybranym osobom, natomiast nieliczni otrzymują wsparcie intensywne.

4. Grupa docelowa i grupa wiekowa

- Program HSCL jest przeznaczony dla dzieci, w przypadku których istnieje ryzyko, że mogą nie wykorzystać w pełni swoich możliwości w ramach systemu kształcenia (na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym) ze względu na czynniki środowiskowe, które niekorzystnie wpływają na frekwencję uczniów w szkole i kontynuację przez nich nauki.
- Mając na celu poprawę wyników dzieci w nauce, program HSCL bezpośrednio koncentruje się na dorosłych, którzy są ważni w życiu dzieci.

5. Warunki i różne etapy konieczne do realizacji programu HSCL

Szkoły zidentyfikowane jako funkcjonujące na obszarach w najbardziej niekorzystnej sytuacji otrzymują dodatkowe wsparcie w ramach programu DEIS, m.in. zostaje im przydzielony koordynator HSCL.

Dyrektorzy szkół, zespoły sprawujące opiekę i koordynatorzy HSCL sporządzają listę uczniów należących do grupy docelowej na podstawie określonych czynników ryzyka w zakresie frekwencji, uczestnictwa i kontynuacji nauki. Koordynatorzy HSCL prowadzą ścisłą współpracę z rodzicami, szkołami i społecznościami, aby zapewnić uczniom lepsze wsparcie w zakresie ich obecności na lekcjach, uczestnictwa w zajęciach i kontynuacji nauki.

6. Określenie odpowiedniego rodzaju i poziomu wsparcia dostosowanego do potrzeb osoby uczącej się

Wsparcie jest inicjowane przez: kierownictwo szkoły, nauczycieli, zespoły sprawujące opiekę i koordynatorów HSCL. O wsparcie mogą również zwrócić się rodzice lub opiekunowie. Koordynatorzy HSCL pracują wspólnie z rodzicami w celu określenia poziomu i intensywności wsparcia oraz w celu wzmocnienia pozycji rodziców, aby rozwijali oni swój własny potencjał jako kluczowe osoby uczestniczące w edukacji swoich dzieci.

Koordynatorzy pomagają identyfikować i zaspokajać indywidualne potrzeby rodziców, a także ich potrzeby w zakresie czasu wolnego i nauki, tak aby zwiększać ich poczucie własnej wartości i pewność siebie, co z kolei wpłynie na poprawę wyników w nauce ich dzieci wyniki w nauce. W tym też celu nawiązywany jest kontakt z rodzicami, którzy uzyskują wsparcie, porady i wytyczne.

7. Zainteresowane osoby uczestniczące w realizacji programu HSCL

Działanie jest realizowane przez koordynatorów HSCL zatrudnionych przez zarząd szkół, w których pracują. Koordynatorzy działają przy wsparciu ze strony trzech członków kadry kierowniczej wyższego szczebla z Wydziału Opieki Edukacyjnej w Agencji ds. Dzieci i Rodziny (Tusla), według ich wskazówek i pod ich przewodnictwem. Koordynatorom HSCL zapewnia się ustawiczne doskonalenie zawodowe raz lub dwa razy w roku. Koordynatorzy HSCL są łączeni w klastry, których członkowie odbywają regularne spotkania w celu wymiany najlepszych praktyk, wypracowania wspólnych celów oraz udzielania sobie wzajemnego wsparcia. Koordynator HSCL może ponadto korzystać ze wsparcia i wiedzy fachowej organizacji partnerskich EWS i personelu szkolnego (specjalistów ds. specjalnych potrzeb edukacyjnych, doradców zawodowych itp.) oraz służb zewnętrznych.

8. Ogólna odpowiedzialność za wdrożenie programu HSCL

Na szczeblu lokalnym za wdrożenie i wsparcie działania odpowiada zarząd szkoły. Na szczeblu krajowym za zapewnienie finansowania i wytyczenie kierunku strategicznego odpowiada Tusla oraz Ministerstwo Edukacji i Umiejętności.

9. Problemy przy wprowadzaniu programu HSCL

W momencie ustanowienia programu HSCL napotkano początkowy opór wobec zmian:

- Szkoły były bardzo hermetyczne i niezależne, a dyrektorzy i nauczyciele z niechęcią odnosili się do pomysłu wpuszczenia rodziców do szkoły i klasy.
- Ponadto ograniczona była współpraca ze służbami wsparcia rodziny w społeczności.
- Przywiązywano małe znaczenie do współpracy z rodzicami – specjalistami byli nauczyciele, którzy często uważali, że rodzice nie mają wiele do zaoferowania.
- Brak zrozumienia barier, jakie napotykali zmarginalizowani rodzice pragnący nawiązać kontakt ze szkołą, powodował błędne wrażenie, że rodzice nie interesują się edukacją swoich dzieci.
- Początkowo koordynatorom HSCL trudno było skłonić rodziców do zgody na wizyty w ich domach – rodzice nie byli do tego przyzwyczajeni i wykazywali nieufność i niepokój.
- Zmarginalizowani rodzice często nie mieli wiele do czynienia z systemem kształcenia, przez co odczuwali niepokój na myśl o obecności na lekcjach w szkole, co skutkowało niską frekwencją.

10. Eliminacja przeszkód

- Opór ze strony szkół i rodziców został pokonany głównie dzięki wytrwałości, dobrej organizacji i skutecznej komunikacji.
- Kluczem do sukcesu programu HSCL było tworzenie pozytywnych relacji z rodzicami.
- Z czasem wartość zaangażowania rodziców została potwierdzona za sprawą osiągnięcia przez dzieci lepszych wyników.
- W ramach programu HSCL w szkołach realizujących program DEIS powstał w centralnym miejscu „pokój rodzica”, a obecność rodziców w szkole stała się powszechna.
- Powstała idea „społeczności szkolnej”, na którą składają się: uczniowie, rodzice, nauczyciele, asystenci osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych, osoby realizujące programy HSCL, SCP itd.
- Szkoły podjęły ściślejszą współpracę ze służbami zewnętrznymi – agencją Tusla, Zarządem Opieki Zdrowotnej i Społecznej, Ministerstwem Sprawiedliwości i Równości, organizacjami wolontariackimi itp.

- Kluczową rolę w podkreślaniu znaczenia zaangażowania rodziców odegrało Ministerstwo Edukacji i Umiejętności w ramach planowania DEIS i wymogów inspektoratu.

11. Monitorowanie i ocena programu HSCL

Koordynatorzy HSCL sami rejestrują swoją pracę, monitorują wyniki uczniów i odpowiadają przed dyrektorem i zarządem szkoły, w której pracują. Realizacja programu podlega inspekcjom Ministerstwa Edukacji i Umiejętności w ramach regularnych inspekcji programu DEIS.

Koordynatorzy HSCL mają ponadto obowiązek przedstawienia danych dotyczących kluczowych wskaźników skuteczności działania krajowemu zespołowi kierowniczemu (Tusla).

12. Wyniki realizacji programu HSCL

Program HSCL został wprowadzony jako projekt pilotażowy w 1990 r., a na stałe zaczął funkcjonować w roku 1993. Monitorowanie programu odbywa się w ramach regularnych inspekcji programu DEIS.

Oceny programu HSCL przeprowadzone przez Ośrodek Badań Edukacyjnych (dostępne pod adresem www.erc.ie) obejmują:

Peter Archer, Fionnuala Shortt, *Review of the Home-School-Community Liaison Scheme - Report to the Department of Education and Science*, opublikowany w 2003 r. przez Ośrodek Badań Edukacyjnych.

The Home-School-Community Liaison Scheme - Final evaluation report, opublikowany w 1994 r. przez Ośrodek Badań Edukacyjnych.

Obecnie trwa ocena programu DEIS prowadzona przez Ośrodek Badań Edukacyjnych i inspektorat podlegający ministerstwu. Prowadzone badania mają na celu przede wszystkim zapewnienie pomyślnej realizacji programu DEIS oraz zapewnienie stosowania najlepszych metody pomiaru postępów i wyników na szczeblu lokalnym i krajowym.

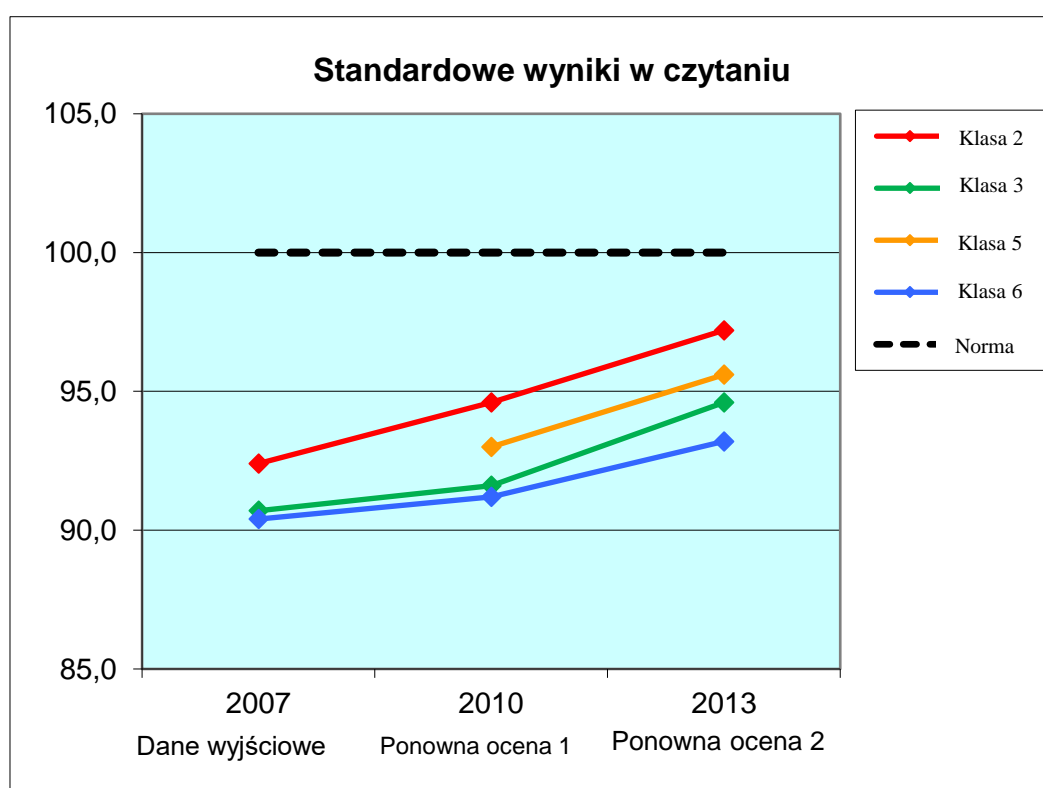
Jako kluczowy element programu DEIS w ramach trwających ocen analizuje się osiągnięcie wyników, czyli cel realizowany głównie w ramach programu HSCL.

Z najnowszego sprawozdania z oceny przeprowadzonej przez Ośrodek Badań Edukacyjnych z grudnia 2013 r. wynika, że od momentu wprowadzenia programu

DEIS uczestniczące w nim szkoły miejskie odnotowują stałą poprawę wyników w zakresie umiejętności czytania i umiejętności matematycznych. Oznacza to, że znacznie zmniejszyła się różnica pod względem wyników między uczniami szkół realizujących program DEIS a uczniami ze szkół uwzględnionych w próbie krajowej (dotyczy to w szczególności uczniów młodszych klas, np. klas drugich i trzecich) od momentu zgromadzenia danych wyjściowych w 2007 r.

Na wykresie 1 przedstawiono standardowe wyniki w czytaniu uczniów klasy drugiej, trzeciej, piątej i szóstej w latach 2007, 2010 i 2013.

Wykres 1. Standardowe wyniki w czytaniu uczniów klasy drugiej, trzeciej, piątej i szóstej w latach 2007, 2010 i 2013.

* W 2007 r. nie zgromadzono danych dotyczących uczniów klasy piątej, rocznik ten uwzględniono natomiast w roku 2010 i 2013 w celu utworzenia drugiej kohorty na potrzeby analizy podłużnej (uczniowie, którzy w 2010 r. uczęszczali do klasy drugiej, w roku 2013 uczęszczali do klasy piątej).

13. Finansowanie i zapewnienie zasobów na potrzeby realizacji programu HSCL

Ministerstwo Edukacji i Umiejętności odpowiada za przydzielenie środków i finansowanie 400 stanowisk koordynatora HSCL w 528 szkołach objętych programem DEIS, a także za pokrycie kosztów wynagrodzenia zespołu kadry kierowniczej wyższego szczebla, odpowiedzialnego za zarządzanie programem HSCL w ramach obowiązków pełnionych w Wydziale Opieki Edukacyjnej.

Szkoły objęte programem DEIS otrzymują roczną dotację z Ministerstwa Edukacji i Umiejętności. Kwota dotacji przyznawanej w ramach programu DEIS jest różna w różnych szkołach i zależy od odsetka osób w niekorzystnej sytuacji w danej szkole, określonego na podstawie rankingu prowadzonego w ramach programu DEIS. Wymaga się, aby przynajmniej 10% wartości rocznej dotacji w ramach programu DEIS przyznanej szkołom objętym tym programem zostało wykorzystane na działania realizowane w ramach programu HSCL.

14. Obecny status programu HSCL

Program HSCL nadal realizowany jest w 528 szkołach objętych programem DEIS na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym.

Niedawno opublikowane sprawozdanie Instytutu Badań Ekonomiczno-Społecznych (ESRI) „Learning from the Evaluation of DEIS”, zlecone przez Ministerstwo Edukacji i Umiejętności, zawiera zestawienie ustaleń z dotychczasowych ocen programu DEIS. W ramach procesu konsultacji z partnerami z sektora kształcenia i zainteresowanymi stronami gromadzone będą informacje na potrzeby rozwoju odpowiednich działań w celu eliminacji problemu nierównych szans edukacyjnych. Wynik tego procesu zostanie uwzględniony w ogólnym wniosku dotyczącym przyszłych interwencji mających na celu rozwiązanie problemu nierównych szans edukacyjnych w Irlandii.

15. Dalsze informacje (np. strona internetowa, dane do kontaktu itp.)

W załączniku przedstawiono dokument „Information Booklet for DEIS schools participating in the Home School Community Liaison Scheme”. W broszurze tej przedstawiono m.in. kluczowe priorytety programu HSCL, cechy i opis stanowiska koordynatorów HSCL oraz stosowane przez nich wzory planów i sprawozdań.

Sprawozdanie „Vision to practice” zostało sporządzone przez koordynatorów HSCL i zawiera wyniki programu oraz szereg studiów przypadków i opisów skutecznych działań.